

מרכז מורשת
הרמב"ם
Maimonides
Heritage Center

גליון 64

שבטי ישראל

אייר תשפ"ו

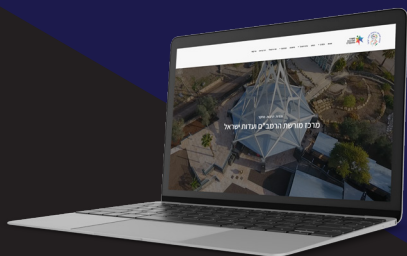
הפינה
לצעירים

מתכון מוצלח
למטבוחה

דמויות מופת
בעדות ישראל
חכמים בני המאה
ה-20-19

בואו היכנסו לאתר מורשת הרמב"ם המתחדש!

באתר תוכלו
לעקוב אחרי
ארועים מגוונים,
הרצאות, וינסים.
בנוסף תוכלו
למצוא עלוני פרשת
שבוע לילדים
ומבוגרים!
מחכים לכם!

בפתח הדברים

קוראים יקרים,

אנו שמחים להגיש בפניכם גיליון נוסף של עלון שבטי ישראל מבית מרכז מורשת הרמב"ם ועדות ישראל. גיליון מבית היוצר של המרכז המתחדש בעיר הקודש טבריה העוסק בימים אלו בהרחבת הפעילות ובמחקר אודות עדות ישראל השונות.

גיליונות עלון שבטי ישראל יעסקו בעזרת ה' בהיבטים שונים של תרבות, היסטוריה, הלכה ומחקר בעדות ישראל השונות.

גיליון זה שאתם מחזיקים בידכם מוקדש לעיסוק בחדש אייר, על מנהגיו השונים והימים המיוחדים המצויינים בו.

ימים של ספירה
צעד ועוד צעד

ימים של שליחות
של זיכרון
ועצמאות

ימים של בניית העם
שיצא מעבדות
לחרות

ימים של הוספת אהבה
ואש
של תקווה ואמונה

מנהל תוכן: עותניאל מנצור
עריכה: אביטל לוי
עיצוב: רבקי שאולזון

אייר – חודש הגשר הנסתר

חודש אייר אינו מבקש את הבמה. הוא אינו ניסן, עם הניסים הגלויים ושירת הים, ואינו סיון, עם רעמי הר סיני ואש ההתגלות. אייר הוא השקט שבין שתי הסערות — והשקט הזה, כפי שמלמדים אותנו חכמי הנסתר, הוא לעיתים המקום העמוק ביותר.

הגשר שאיש אינו רואה

בכל גשר יש חלק שאינו נראה לעין: היסודות השקועים במים, הקורות הטמונות באדמה. אייר הוא היסודות של הגאולה. הוא אינו הזינוק המרגש ואינו ההגעה המנצחת — הוא ההליכה עצמה, הצעד הכבד והמכריע שנעשה בין השניים.

בעל ה"שפת אמת" לימד שהתורה ניתנה דווקא בחודש הבא אחרי אייר, כי חודש ההכנה חייב להיות שלם קודם שיוכל להופיע הגילוי. כשם שהאדמה מכינה את הזרע בחושך, הרחק מן העין, כך מכין אייר את ישראל בעמקי הנשמה, שם שאיש לא רואה — חוץ מהקדוש ברוך הוא.

ספירת העומר - מניין של אהבה

רוב ימי אייר חופפים לספירת העומר, ואולם לעיתים שוכחים מה הספירה בעצמה אומרת. אדם שאוהב — סופר. הוא לא מחכה סתם; הוא מונה כל יום, כל שעה, כמי שממתין לפגישה עם אהובו. ספירת העומר היא מניין הימים של עם שמתגעגע לתורה, שמחכה לרגע שבו יפגוש שוב את עצמו במילותיה.

כל יום בספירה פותח שכבה אחרת בנפש. על פי חכמת הקבלה, ימי אייר חופפים בעיקרם לשבועות של תפארת — האיזון הנפשי, ה"אמת" שבין החסד לדין — ונצח — ההתמדה, הרצון שאינו נכנע. בחודש הזה מתחזקות שתי מידות אלו בנשמה: היכולת להחזיק אמת בלי להיות נוקשים, והיכולת לעמוד בדרך בלי להתייאש.

ל"ג בעומר – נקודה שלמעלה מן הזמן

ביום י"ח באייר, ל"ג בעומר, מגיע רגע שונה מכל שאר ימי הספירה. הוא אינו יום של עבודה – הוא יום של אור. הסתלקותו של רשב"י היא, על פי המסורת, גילוי ולא פרידה: "אתגליא האי יומא" – יום זה מתגלה, כלומר האור שהיה נסתר בתוכו פרץ החוצה.

מדורות ל"ג בעומר אינן שרפה – הן העלאה. כשם שהקטורת עלתה למרום, כך הבערת האש ביום זה מסמלת את רצונה של הנשמה לעלות, לחרוג מגבולות הגוף והזמן, להיות לרגע אחד כולה אש. האדם שעומד ליד המדורה ומרגיש חמימות – אינו רק מתחמם מן האש. הוא מתחמם מן האור הגנוז שרשב"י השאיר בעולם.

תקומת ישראל – הגאולה ההולכת

בדורנו הוסיף חודש אייר שכבות חדשות של משמעות. יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל, יום העצמאות בה' באייר, ויום ירושלים בכ"ח בו – כולם יחד רוקמים בתוך חודש אחד את כל מורכבות הגאולה המודרנית: את הכאב, את הניצחון, ואת הקדושה.

הגאולה הזו מגיעה בדמעות ובדגלים, בנפילות ובתקומות. וגם זה – גם זה! – הוא אייר. הגשר הזה נבנה עמוד אחד בכל פעם, על ידי ידיים אנושיות הנעזרות בכוח שמעליהן.

מה אייר מבקש מאיתנו

חודש אייר אינו מבקש מאיתנו גדלות. הוא מבקש נאמנות. נאמנות לתהליך, לדרך, לצעד הבא גם כשהסוף עדיין נסתר. הוא מבקש מאתנו לספור – יום אחרי יום – ולהאמין שהמניין הזה מוביל למקום.

הוא מבקש מאתנו לזעוק "למה נגרע" כשנחסר לנו משהו, ולדעת שהזעקה עצמה היא חלק מן התיקון. הוא מבקש מאתנו להדליק מדורה קטנה בתוך הלב, ולדעת שגם אש קטנה מאירה חושך גדול.

בדורנו הוסיף חודש אייר שכבות חדשות של משמעות. יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל, יום העצמאות בה' באייר, ויום ירושלים בכ"ח בו – כולם יחד רוקמים בתוך חודש אחד את כל מורכבות הגאולה המודרנית: את הכאב, את הניצחון, ואת הקדושה.

הגאולה הזו מגיעה בדמעות ובדגלים, בנפילות ובתקומות. וגם זה – גם זה! – הוא אייר. הגשר הזה נבנה עמוד אחד בכל פעם, על ידי ידיים אנושיות הנעזרות בכוח שמעליהן.

סיכום – להיות גשר

אייר מלמד אותנו שמידת הגשר – להיות "בין" – אינה חולשה אלא שליחות. כל מי שנמצא בתווך, בין מצב ישן לחדש, בין גאולה שכבר הייתה לגאולה שעוד תבוא – הוא אייר. הוא השקט הפורה, ההמתנה הפעילה, הריפוי שמתחיל מבפנים.

ובתוך אותו שקט, אם נדע להאזין, נשמע קול עדין ודק – קול הגשר שנבנה מתחתינו, יסוד אחרי יסוד, יום אחרי יום, לקראת מה שעוד יבוא.

בין דגל לפסח שני – על גאולה שאינה מותרת

יש חודש אחד בלוח השנה שבו נפגשים שני אירועים שנראים לכאורה שונים לחלוטין: הכרזת העצמאות של מדינת ישראל בה' באייר, ופסח שני ב"ד בו. האחד – אירוע לאומי, פוליטי, היסטורי. השני – מצווה קטנה ושקטה, כמעט נשכחת, שעניינה קרבן פסח לאנשים שנשארו מאחור. אך מי שמביט לעומק מגלה שאין זה מקרה שגורלם של שניים אלו נקשר באותו חודש, באותה תקופת שנה. שניהם נושאים אותה הבשורה: הגאולה אינה מותרת על אף אחד.

"למה נגרע" – השאלה שיצרה חג

פסח שני לא נולד בציווי אלוקי. הוא נולד מתוך כאב. בני אדם שהיו טמאים, שהיו "בדרך רחוקה", ניגשו אל משה ואמרו: "למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במעדו?" – מדוע נישאר בחוץ? מדוע תהיה הגאולה נחלת האחרים בלבד?

וכאן קורה דבר נדיר בתורה: הקדוש ברוך הוא שומע את הצעקה הזו ומשנה, כביכול, את הסדר הקבוע. נותן מועד שני. פותח דלת

נוספת. כי גאולה שמשאירה מישהו בחוץ — אינה גאולה שלמה. מוהר"ן מברסלב אמר על פסח שני: "אין יאוש בעולם כלל." לא כסיסמה, אלא כעיקרון קוסמי. יש מציאות שבה לא מאוחר מדי. שבה הדלת נפתחת פעם נוספת. שבה מי שפספס — יכול לחזור.

מדינה שנולדה מ"למה נגרע"

קשה שלא לשמוע בהכרזת העצמאות של תש"ח את אותו קול עתיק. עם שגלה אלפיים שנה, שנדחק אל מחוץ לבמות ההיסטוריה, שנאמר לו שוב ושוב שאין לו חלק בעתיד הלאומי של העמים — עמד ואמר: "למה נגרע?" מדוע לנו לא תהיה מדינה? מדוע לנו לא תהיה ריבונות? מדוע הגאולה תעקוף אותנו?

ובה' באייר תש"ח — ניתנה התשובה. לא מן השמים בקול גדול, אלא על ידי בני אדם עייפים וחדורי אמונה, שחתמו על מגילת עצמאות בתל אביב, בעוד צבאות שכנות מתכוננים להתנפל עליהם. "מדינת ישראל תקום" — לא כנס, אלא כמענה לשאלה שנשאלה במשך דורות.

יש כאן מבנה רוחני עמוק: פסח שני ויום העצמאות שניהם אינם "חגי ברירה ראשונה". שניהם הם מענה למי שנשאר בחוץ, למי שהמציאות הקשה הרחיקה מן הרגע הראשון. שניהם אומרים: גם אתה שייך. גם לך יש מקום בסיפור.

הגאולה ההדרגתית — צעד שני

חז"ל אמרו שהגאולה דומה לאור השחר — "קימעא קימעא", בהדרגה. ופסח שני הוא עצמו ביטוי של הדרגה: מי שלא הגיע בפעם הראשונה, מגיע בשנייה. מי שלא היה מוכן — מתכונן. מי שהיה בדרך — ממשיך לצעוד.

תקומת מדינת ישראל היא גם היא פסח שני של ההיסטוריה. לא הגאולה הפתאומית של יציאת מצרים, עם קריעת ים סוף ועמוד האש. אלא גאולה שקטה יותר, מורכבת יותר, שמכילה בתוכה גם דמעות וגם ניצחונות, גם אבל וגם שמחה — בדיוק כמו שיום הזיכרון ויום העצמאות צמודים זה לזה בלוח הישראלי. כאילו אמרה לנו ההיסטוריה: אי אפשר להגיע לשמחה בלי לעבור דרך הכאב.

הטמא והטהור – מי שייך לגאולה?

מעניין לשים לב למי שמגיע לפסח שני: "אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם." כלומר, אנשים שנגעו במת, שהיו במגע עם המוות עצמו. ודווקא הם – אלו שנשארו את המוות על גופם – הם שזוכים לפסח שני.

יש בכך רמז עמוק לתולדות ישראל בדורות האחרונים. דור שיצא מתוך השואה, מתוך מגע ממשי עם המוות בצורתו הנוראה ביותר, הוא שבנה את המדינה. הטמאים, שנשארו על עצמם את מחנות ההשמדה ואת קברות אחיהם – הם שהגיעו לפסח שני. הם שאמרו: "למה נגרע?" והקימו מדינה.

אין זה מקרה. יש כאן השגחה שאינה ניתנת לפירוק מלא בשכל האנושי, אלא רק להכרה בלב.

מה אנחנו עושים עם ההזדמנות השנייה?

פסח שני מביא עמו שאלה אישית: מה עושים עם ההזדמנות השנייה? כי הזדמנות שנייה אינה מתנה חינם – היא אחריות. מי שניתנה לו הזדמנות לקרב שלא קירב, לתקן שלא תיקן, להגיע למקום שלא הגיע אליו – מחויב עתה להגיע.

מדינת ישראל, כגאולה שנייה, גם היא נושאת עמה אחריות. לא רק לשרוד, אלא לממש. לא רק להיות, אלא להיות ראויים. כל יום עצמאות חוזר ושואל: מה עשינו עם ההזדמנות? האם ממשיכים ללכת לקראת אותו חזון שהניע את מייסדיה?

סיכום – חודש שמסרב לוותר

אייר הוא החודש שמסרב לוותר על אף אחד. הוא מציע מועד שני, הוא מקים מדינה מחורבות, הוא אומר לכל מי שנשאר מאחור: "יש לך מקום בסיפור." פסח שני ויום העצמאות, כל אחד בדרכו, הם ביטויים של אותו עיקרון תיאולוגי עמוק: הגאולה אינה תהליך שנסגר – היא תהליך שנפתח שוב ושוב, לכל מי שמוכן לצעוד אל תוכה.

ואולי זו המשמעות העמוקה ביותר של חודש אייר: ללמד אותנו שגם הדלת שנסגרה – ניתן לדפוק עליה שוב.

פינת ההלכה

הלכות ימי ספירת העומר

מתוך ילקוט יוסף, קיצור שולחן ערוך
מפסקי מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל

בשם הרשב"ץ, שאין לערוך נישואין לפני ל"ד לעומר, כדין תספורת שאין להתיר התספורת אלא ביום ל"ד בבוקר, מדין מקצת היום ככולו. ובשעת הדחק אפשר לעשות הנישואין בל"ג לעומר בערב, אחר צאת הכוכבים של ליל ל"ד, שבזה יש לומר מקצת היום ככולו, גם בלילה. ומיום זה מותר להם לערוך נישואין בכל יום ויום, וכל עדה תחזיק במנהגיה. [ילקוט יוסף מועדים. חזון עובדיה על יום טוב עמו' רנה]. ב אם החתן ספרדי והכלה מבנות אשכנז, או להיפך, הולכים בזה אחר העדה של החתן, בין להקל ובין להחמיר שהכל תלוי בחתן שהוא מחוייב בפריה ורבייה. ובו תלוי עיקר השמחה, ואין הדבר תלוי בכלה. (ומה גם שמאז הנישואין אשה אשכנזיה הנישאת לספרדי נטפלת אליו בכל הדינים והמנהגים). ואם יש חשש שיבואו לידי איסורים, יש להקל. [שו"ת יביע אומר חלק ה' עמו' שמש. שו"ת יחווה דעת חלק ג' ס' לא]. ג מעיקר הדין מי שלא קיים פריה ורבייה, (דהיינו שאין לו בן ובת), יכול לישא אשה בתוך ימי הספירה, ומכל מקום גם בזה נהגו שלא לישא אשה כלל עד ל"ד לעומר, ואין לשנות המנהג. אולם אם יש שעת הדחק גדול יש להסתמך על עיקר הדין ולהתחשב בזה בתור הוראת שעה, כדי להתיר הנישואין. ואם אפשר טוב לעשות הנישואין בראש חודש אייר [שו"ת יביע אומר חלק ג' סימן כו סק"ד. חלק ה' סימן לח. חזו"ע על יו"ט עמוד רנו]. ד מותר להחזיר גרושתו מן הנישואין בימי העומה

א המנהג בכל תפוצות ישראל שלא לישא אשה בימי הספירה מפסח ועד ל"ד לעומר, מפני שבאותו פרק זמן מתו באסכרה עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא, ונשאר העולם שמש, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם, והם רבי מאיר ורבי יהודה, ורבי יוסי, ורבי שמעון, ורבי אלעזר, והם הם שהעמידו את התורה מאותו הדור והלאה. (יבמות סב:). ונהגו העם להתאבל על תלמידי רבי עקיבא שמתו, ולהמנע משמחה. ובהיות שפסקו למות בפרוס עצרת, (כלומר, חצי חודש, דהיינו חמשה עשר יום קודם חג השבועות, שהוא ל"ד לעומר), מותרים לישא מאותו יום ואילך. וכן המנהג פה עיה"ק ירושלים ת"ג, אצל כל הספרדים ועדות המזרח, ואף ביום ל"ד בבוקר מותר. ואחינו האשכנזים נוהגים כמו שכתב הרמ"א להתיר לעשות נישואין רק בל"ג בעומר. [והמיקל גם בליל ל"ג לעומר יש לו על מה שסימך]. ואף שבכמה מקומות נהגו כן גם הספרדים, שאין מתירים לערוך נישואין אחרי ל"ד בעומר, מכל מקום המנהג אצל הספרדים בארץ ישראל אינו כן, ומותרים בנישואין מיום ל"ד לעומר והלאה, כדעת מרן שקבלנו הוראותיו. וראוי להורות לכל רושמי נישואין של הרבנות בארץ ישראל שאם באים לפניהם מהספרדים ועדות המזרח להרשם לנישואין לפניהם, ויבקשו לישא בל"ג בעומר, יעירו תשומת לבם שאין מנהג הספרדים כן, אלא מנהגם כמו שכתב מרן הבית יוסף (סימן שצג)

בשמחה, שיהיו רק משוררים בפה, ולא בכלי שיר, ומותר לחלק מגדנות ומיני מתיקה. אבל ריקודים ומחולות של רשות אטורים בימי הספירה. [מגן אברהם (ריש סימן תצג). ואחרונים שם. ובקובץ נועם כרך י"א (עמוד קמ). ע"ש]. וריקודים מעורבים [בנים ובנות] אטורים לעולם, והוא עוון חמור. [ילקוט יוסף על המועדים עמוד תל. ובחומר ריקודים מעורבים ראה באוצר דינים לאשה ולבת עמוד תשצז]. יא פשט המנהג בכל ספרד שלא להסתפר בימי הספירה עד יום ל"ד לעומר בבוקר, ואינם מסתפרים ביום ל"ג בעומר כמנהג האשכנזים, אלא בל"ד לעומר בבוקר. ולאחר מכן מותר להסתפר בכל עת שירצה. [יביע אומר ח"ג סימן כו. ויחוו דעת ח"ד סימן לב אות כ']. יב החרדים לדבר ה' נזהרים גם לגבי גילוח הזקן, שלא לגלח בימי העומר. ואמנם יש אנשים שהדבר קשה להם מאד להמתין כל כך לגילוח הזקן, ולכן נהגו היתר לגלח בראש חודש אייר. וסמכו על הגאון הרדב"ז שהתיר בזה. והנהגים לחוש לצואת רבי יהודה החסיד ואינם מסתפרים כלל בשום ראש חודש יכולים להתגלח בערב ראש חודש אייר. ובשנה שחל ראש חודש אייר ביום ראשון יכולים להתגלח בערב שבת שלפני זה. ויש אומרים שאם מצטער הרבה כשאינו מגלח זקנו בעומר, והוא במקום צורך גדול, יש להקל לו לגלח הזקן בכל ערב שבת לכבוד שבת, כי לא דיברו הפוסקים בגילוח הזקן כלל בזמנם. ומכל מקום טוב וראוי מאד להחזיק במנהג זה שלא לגלח גם הזקן. וכן נהגו כיום בני הישיבות ובעלי הבתים הקובעים עתים לתורה. [ילקוט יוסף על המועדים עמוד תלא. יב"א חלק ב' סימן טז חאהע"ז. שו"ת חזון עובדיה חלק א' עמוד כב]. יג אם חל ל"ג לעומר בערב שבת,

[חזון עובדיה על הלכות יום טוב עמוד רנח]. ה חתן ספרדי שלא קיים מצות פריה ורביה, שנרשם לנישואין בל"ג לעומר, מחוסר ידיעה, ושלח הזמנות לכלולותיו, רשאים לערוך לו חופה וקידושין בל"ג לעומר. ו מותר לחתן להסתפר ביום חופתו בתוך ימי הספירה. [שו"ת יביע אומר ח"ה או"ח סי' לח]. ז בשנה שחל ל"ג לעומר בערב שבת מותר להקדים הנישואין בליל ל"ג בעומר, ליל ששי, לחתן שלא קיים פריה ורביה, ובאופן שיש צורך להקדים הנישואין לערב שבת. [ילקוט יוסף על המועדים עמוד תכח]. ח גם הנוהגים להקל בכל ימות השנה לשמוע שירי קודש המלווים בכלי נגינה, דרך הרדיו והרשם קול, נכון שיחמירו בימי הספירה שלא לשמוע בהם שירים המלווים עם כלי נגינה, או שמיעת כלי שיר מטייפ. ומכל מקום שירה בפה כשהיא דרך הודאה להש"ת, בלי כלי נגינה, מותרת אף בימים אלה, ומכל שכן שמותר להשמיע נעימה בתפלה, או בשעה שעוסק בתורה, וכל שכן בשבתות שבתוך ימי הספירה [או שבתוך ימי בין המצרים], ואין להחמיר בזה כלל. ובשמחת מצוה כגון מילה [אפילו שלא בזמנה], או פדיון הבן [אפילו שלא בזמנו], או סיום מסכתא, או בר מצוה (ששלמו לו י"ג שנה ביום זה), מותר לשמוע שירי קודש המלווים בכלי נגינה, שכל שהיא שמחת מצוה יש להקל בדבר. ולכן מותר להשתתף בתהלוכה ללוות הכנסת ספר תורה בימי הספירה, עם כלי זמר. [חזו"ע על יו"ט עמ' רנט]. ט בליל ל"ג בעומר ולמחרתו נוהגים להקל לשמוע שירים מכלי נגינה, וכל שכן מטייפ, לכבוד ההילולא של התנא רשב"י ע"ה. [חזון עובדיה על יום טוב מהדורת תשס"ג, עמוד רנח] י מותר לעשות אירוסין, הנקראים "תנאים" בימי הספירה, וימעטו

לחסידי חסידות גם בימי הספירה. כ מותר לגזור צפרנים בימי הספירה. [חזון עובדיה על הלכות יום טוב עמוד רסג ד"ה ולענין] כא נהגו מקצת נשים להמנע בימי הספירה מעשיית מלאכה, כגון סריגה ותפירה וכיוצא בזה, משקיעת החמה ואילך, לאות אבל על תלמידי רבי עקיבא. ויש אומרים שאין לאסור להן אלא עד אחר ספירת העומה ונשים שנהגו לסרוג או לארוג או לתפור בזמנים אלו אין למחות בהן, כי אין בזה חיוב כלל רק מנהג בעלמא. ומי שלא נהג לא נהג. ומכל מקום, אין להחמיר על נשים המתפרנסות ממלאכת סריגה ותפירה וכיו"ב. [ילקוט יוסף מועדים עמוד תלג]. כב יש להקל לברך שהחיינו על פרי חדש בימי הספירה, בין בחול בין בשבת. ואף מי שנהג להחמיר שלא לברך שהחיינו בימי הספירה על פרי חדש, יוכל לבטל מנהגו אף בלי התרה, אפילו אם היה יודע שהוא חומרא. [ילקו"י שם. חזון עובדיה על יום טוב עמוד רנט]. כג אולם לענין לבישת בגד חדש בימי הספירה, טוב לחוש ממתד חסידות למה שכתב בספר יוסף אומץ (יוצא, סימן תתמה), שמיום ראש חודש אייר ואילך נוהגים להחמיר שלא ללבוש בגד חדש. וכשיש צורך, יש להדר ללבוש הבגד החדש בשבת שבתוך ימי הספירה, ויברך עליו שהחיינו. ובמקום שמחת בר מצוה או ברית מילה בימי הספירה, יש להקל בזה בפשיטות. [והיינו בבגד חדש ששמח בו ומברכים עליו בכל השנה שהחיינו, כגון חולצה ומכנסים וכדומה, אבל בגדי זיעה חדשים, או גרביים, בלאו הכי אין מברכים עליהם שהחיינו]. ואפילו לתקן ולתפור בגדים חדשים נוהגים איסור. ויש מקילין בזה, וטוב לחוש לזה ממתד חסידות. [יבי"א ח"ג סי' כו. יחו"ד א' סי' כד]. כד גם במקומות שנהגו איסור

מותר גם לבני ספרד להסתפר בל"ג לעומר מפני כבוד השבת. ואם יש לו סיבה כל שהיא המונעת אותו מלהסתפר בערב שבת ביום, מותר להסתפר בליל ששי לכבוד שבת. וכן מותר לערוך נישואין לחתן שלא קיים מצות פריה ורביה, בליל ששי שהוא ליל ל"ג לעומה. [יחזו דעת חלק ד' עמוד קעט]. יד אם חל ברית מילה בתוך ימי הספירה, מותר לאבי הבן ולסנדק ולמוהל להסתפר ולהתגלח באותו יום, הואיל ויום טוב שלהם הוא. ואם יש סיבה המונעת את בעלי הברית מלהסתפר ביום המילה, יכולים להקדים ולהסתפר אף ביום שלפני המילה. וכן אם חל המילה ביום א' רשאים להסתפר ביום ו'. [חזון עובדיה על הלכות יום טוב עמוד רסד]. טו חתן בר מצוה מותר לו להסתפר לכבוד חגיגת הבר מצוה הנערכת עבורו בימי העומה טז יש נוהגים שלא להסתפר ולא להתגלח אלא ביום מ"ט לעומה, ערב חג השבועות, ואפילו אם חל ברית מילה בתוך ימי הספירה אינם מסתפרים כלל. ומנהג זה הוא על פי תורת הקבלה, ואינו אלא למצניעים ההולכים תמיד על פי הסוד, אבל מנהג רוב הקהילות להסתפר ביום ל"ד בעומה. ומי שנהג כן ורוצה לבטל מנהגו ולנהוג כדברי מרן להסתפר ביום ל"ד לעומה, יעשה התרה על מנהגו, וישוב לנהוג כדעת הפוסקים. והוא הדין לענין תספורת ביום המילה. [ילקוט יוסף על המועדים עמוד תלא]. יז אף למנהג המקובלים, כשחל שבת בערב חג השבועות מסתפרים בערב שבת, ולא יכנסו לרגל כשהם מנוולים. יח אין הנשים בכלל איסור התספורת בימי העומה. [חזון עובדיה על הלכות יום טוב עמוד רסא]. יט כל המותרים להסתפר בחול המועד, (כגון, היוצא מבית האסורים, והבא ממדינת הים), מותרים

בתפוסים ישנים. וע"ע במאירי יבמות סב: ובביאורי הגר"א תצג סק"ב. שיו"ב המלוקט ס'ל תצג סק"א, טוב עין יח פ"ז]. ויש לזה סימוכין בפוסקים, ולכן נוהגים לערוך לימוד בליל ל"ג בעומר במנין, וללמוד שבחי רשב"י המפוזרים בש"ס ובזוה"ק. ומנהג יפה הוא. ויש נוהגים ללכת על קבר רשב"י במירון, וההולכים למירון יתרחקו מקלות ראש וכדומה, ובמקום גילה שם תהא רעדה. ובזמננו טוב יותר לבקר אצל ציון קבר רשב"י בזמן אחר, כי בעוה"ר בזמן האחרון אין הצניעות נשמרת במקום זה בל"ג בעומר. ומלבד כל זה יש נוהגים לשחוט שם בהמות ולאכול, מבלי לבדוק אם השוחט הוא בר סמכא, וגם רבו המכשולות בענין הניקור מחלב דאורייתא שהוא איסור כרת, ושומר נפשו ירחק משם ביום זה. וימי פטירת שאר צדיקים אינם ימי שמחה כיום ל"ג בעומר, אלא הם ימי תענית וצער. [יביע אומר חלק ג' סימן יא. יחווה דעת חלק ה' סימן לה]. כח אין אומרים וידי ותחנונים ביום ל"ג בעומר. כט יש נוהגים לקחת את ילדיהם הקטנים שהגיעו לגיל שלש שנים למירון בל"ג בעומר כדי שישתפרו תספורת ראשונה בשמחה ובשירים סמוך לקברי התנאים הקדושים רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו. ויש סמוכים למנהג זה מדברי המקובלים. ואף בבית הכנסת מותר לעשות כן. ברם, בזמן האחרון שאין הצניעות נשמרת במקום הקדוש אשר במירון, בל"ג בעומר, שומר נפשו ירחק מהם, ושב ואל תעשה עדיף. [יחווה דעת ח"ה ס' לה].

לתפור בגדים חדשים בימי הספירה, מותר לתקן ולתפור ולקנות מלבושים חדשים בימי הספירה לחתן העושה נישואין בל"ג בעומר, למנהג אשכנז, או ל"ד בעומר למנהג ספרד. וכל שכן אם החתן לא קיים מצות פריה ורבייה. ואין בזה מנהג להחמיר. [יביע אומר חלק ג' חלק אורח חיים סימן כו סק"ה. חזון עובדיה על יום טוב עמו' רסא]. כה מי שנזדמן לו להכנס לדירה חדשה בימי הספירה, מותר לו להכנס ולדור בתוכה. ואין להקפיד לדחות כניסתו עד אחר ל"ג בעומר ואפילו בדירה לשם הרווחה. וכן ראשי לסייד ולצבוע הדירה, או לעשות טפטים לניי בימי הספירה, בטרם יכנס עם משפחתו לדירה. ויכול לעשות סעודה של חנוכת הבית בימי הספירה, ויאמרו שם דברי תורה, והלימוד של חנוכת הבית, שאז הוא סעודת מצוה, וכל שכן בארץ ישראל שהיא מצוה מצד עצמה. ויכול לברך שהחיינו בימי העומר על כניסתו לדירה החדשה, בלבישת בגד או פרי חדש, אולם בעת חנוכת הבית אין לשמוע שירים מכיל שיר, אף מטייפ, עד ל"ד בעומר [יחווה דעת ח"ג סימן ל]. כו יש נוהגים להמנע מלצאת לדרך בימי הספירה, אולם להלכה אין להקפיד בזה כלל, ובפרט במקום הצורך. וכן אין להקפיד מלרחוץ בנהר בימים אלה. [זולת במקום שנהגו להחמיר]. [ילקוט יוסף על המועדים עמוד תלה. חזון עובדיה על הלכות יום טוב עמוד עדר]. כז יום ל"ג בעומר הוא יום שמחה וחדוה לכבוד התנא רשב"י. שהוא יום ההילולא של רשב"י. [ואיתא בשעה"כ (דף פז). שטעם השמחה שבו ביום סמך רשב"י את חמשת תלמידיו, ונתגלה שם קדוש [אכדי"ם], שהוא חילוף שם אלוקים. ובספר פרי עץ חיים יש גירסא "יום שמת" בו רשב"י. ובספר עד הגל הזה כתב שיש לגרוס "יום שמחת רשב"י". וכ"ה

פינת המתכונים

סלט מטבוחה חריף

החומרים (לכ-10 מנות):

מצרכים:

- 10 צאבניות גדולות בלילות
- 2 פאפאים ירוקים
- 2 פאפאים ירוקים חריפים
- 1/2 כוס שמן קנולה
- 10 ליני לוקי, שלמות או בתלול
- 1 כף סוכר
- 1 כפית מלח
- 1 כף פפריקה מרוקאית
- מתקה בלחן
- 1 כפית טאון (לא הכרחי)
- 1 כפית צ'ילי חריף
- אופן ההכנה:
- יוצרים חתך בצורת איקס בתחתית כל צאבנייה,
- יוצקים מים רותמים
- אקצרה רחבה ומוסיפים
- את הצאבניות מלפני
- 10-15 דקות עד לרואים
- לבקליטה בדקה אל
- הצאבניות נפרדת מסלקים

את בקליפות וחותכים את הצאבניות לקוביות בינוניות חותכים את הפאפאים המתוקים והחריפים לקוביות קטנות מחממים שמן בסיר רחב ומטאנים את הפאפאים על אש נמוכה במשך דקות ספורות.

מוסיפים אסיר את הלחם וקוביות הצאבניות מוצרבים ומוסיפים את המלח והסוכר. ממליצים בהילול אפחות חצי לערה, חק כדי צרובה ומיכה ל הצאבניות.

מוסיפים את הפפריקה המתקה ופאפאון. אם רוצים, מחזקים עם הצ'ילי החריף. מוצרבים מן מוחים את הרכבה וממליצים אבל אפחות בלערה, חק כדי צרובה מדי פעם, עד להרואה מצטמצם וכל הפאפאים מתאדים. מצננים היטב ומצריכים אפלי בול סאירה המתאית.

מתק באתר אל פסקי פתי- רובין

הפעילות הכלכלית בתימן מלאכות שהחזיקו בהן היהודים

כל הפרקים העוסקים בנושא הנ"ל לאורך כל הגיליונות
לקוחים מספרו של הרב י. קאפח "הליכות תימן

אגב, סבי ואבות אבותיי למשפחת
חובארה התמחו במלאכה זו, ואף
יצאו מחוץ לעיר אל הכפרים הערבים
הסמוכים על מנת ליצר ולתקן להם
את הכלים החקלאיים שהיו חלק
בלתי נפרד וחשוב במלאכת החקלאות
שהערבים החזיקו בה.

יצור ועיבוד כלי נחושת - בעל מלאכה
זו, הנקרא בערבי 'מנחס', היה מיצר
ומעבד כלי נחושת ל'מייניהם' שהשימוש
בהם היה נפוץ ביותר בכל בית בתימן.
המדובר הוא בכלי נחושת העשויים
מנחושת אדומה או צהובה. לבעל
מלאכה זו נספח בעל מלאכה אחר
הנקרא בעברית 'מלבן'. תפקידו היה
לצפות את כלי הנחושת בבדיל, ולכן
הרבה מכלי הבית שהכרנו מתימן,
אע"פ שהיו עשויים מנחושת, צבעם
היה אפרפר כתוצאה מפעולת הליבון -
ציפוי בבדיל.

יצרני הנרגילות לסוגיהם - בעלי מקצוע
אלו נחלקו לשניים. האחד היה מייצר
נרגילות מנחושת כולל עיבוד אומנותי,
שדרש ידיעה והתמחות בחריטה,

בפרק זה נסקור את מלאכות המתכת
השונות הנלוות למלאכת הצורפות.

נפחות - על מלאכה זו נמנו שני בעלי
מקצוע שונים. האחד התמחה ביצור
כלים עדינים לצרכי מלאכת הצורפות,
כגון פצירות, מאזניים, משקלות
מדויקים, מספריים, סכינים, מקדחים
למייניהם, ושאר כלי עבודה עדינים
וספציפיים לצרכי הצורף. יש לציין
שבעל מלאכה זה הסתדר בעצמו ולא
היה זקוק לסיוע כלשהו מצד פועל
נוסף.

השני התמחה ביצור כלי עבודה גדולים
ומגושמים שבחלקם שימשו את הצורף
ובחלקם הרחיבו את תחום התמחותו

מעבר לכך. כלים אלו כללו פטישים,
גרזנים, הלמנים, כלים חקלאיים
לסוגיהם כגון מחרשות, אתים,
קרדומות, מגלים, מעדרים וכיוצא באלו.
בעל מלאכה זה נזקק לעוזר אחד נוסף
לפחות ואף ליותר מכך, תלוי בהיקף
עבודתו.

בעל מקצוע זה נקרא בדילאי או עופראי ובערבית - מרצוף.

חרטות- על אלה נמנו בעלי מלאכה שהתמחו בחריטה ובאומנות הפיתוחים, קישוטים וציורים על גבי המתכות באמצעות כלי מתכת מתאימים (איזמלים, מברגים, מסמרים וכיוצ"ב).

כל בעלי המקצועות הנ"ל, הן הצורפים והן הנלווים אליהם, השתמשו בעשרות רבות של כלי עבודה שעזרו להם במלאכתם. כל אחד שמר היטב על כלי מלאכתו מתוך ידיעה ברורה שחייו ופרנסתו תלויים בכלים אלה.

כל אמן ייצר לעצמו את הערכה האישי שלו, והיה יכול להוכיח לקהל לקוחותיו את התמחותו המקצועית באמצעות הצגתה לכל דורש. לא מעט יהודים לא נפרדו מעולם מכלי עבודתם, ואף הורישו אותם לבניהם לצורך הבטחת פרנסתם בעתיד.

עד כאן סקרנו את בעלי המלאכה הקשורים בצורפות ובנלווים אליה

החלקה, בכיור ופיתוחי חותם. השני התמחה ביצור נרגילות העשויות מבדיל ועופרת. בעל המלאכה הראשון כונה בערבית 'פלוני אלמדאיע' והשני כונה 'פלוני אלשייש'.

יצרני ריקועי נחושת קישוטיים מבריקים וזהירים - על אלו נמנו בעלי מלאכה שהתמחו בהכנת קישוטי נחושת בצורת עיגולים קטנים שנעשו מריקועי נחושת צהובה זוהרת ומבהיקה. אלה נתפרו באמצעות חורים זעירים שניקבו בהם לבגדי הנשים הערביות כקישוט נלווה. קישוטים אלו נקראו בערבית 'למאע' שפירושו זוהר.

פחחות - על אלה נמנו בעלי המלאכה שיצרו כלי בית שונים העשויים פת, כגון קומקומים, פנסים, עששיות, משפכים, דודים, ספלים וכיוצ"ב. הפחח עסק אף בהלחמה בעופרת לצורך תיקון כלים שונים כולל כלי נחושת. עד היום ניתן למצוא את שרידי ואחרוני הפחחים בשכונות ותיקות ושמרניות בירושלים העתיקה הערבית, ובשכוננו היהודיות הישנות כמאה שערים ואחרות.

יצרן תכשיטים העשויים בדיל - בעלי מלאכה אלה התמחו בהכנת תכשיטים פשוטים כמיני מחרוזות וטבעות, העשויים מבדיל שנחשב לחומר זול. תכשיטים אלו נרכשו ע"י פשוטי העם.

הסטוריית יהודי תימן

מתוך : תמורות בקהילה היהודית בצנעא בראשית המאה ה-20. כתב מנשה ענזי, תשס"ד

תוצאות המצור על צנעא בשנת 1905

"בביה"ס לומדים חמישים תלמידים לעומת 250 תלמידים שהצטופפו בתשעה חדרי לימוד מסורתיים." הוא תולה זאת בכך משום חששם של ההורים שהאינטרס התורכי הוא כדי לגייסם בסוף לעבודות בצבא. סביר להניח שאם זה היה נימוקם טעות הייתה בידם מאחר והתורכים לא גייסו לצבאם בני חסות משלמי מס ג'יזיה ובודאי שלא יהודים.

לפי דבריו, רק שיטת מהילדים היהודים ללמדו בביה"ס החדש. אגב, מר אהרן צדוק בן התקופה ומתלמידיו של הרב קאפח מעיד שלא קבלו ילדים מתחת לגיל 6-5 לפיכך רבו הלומדים בחדרים המסורתיים. מכל מקום ממשיך מר יום טוב צמח בדיווחו: "לימודי

הקודש אינם שונים משיטות הלימוד המסורתיות, החדרים נקיים ומסודרים, התלמידים ממוינים לפי חתך גילאי ויושבים בקבוצות נפרדות על גבי מחצלאות.... המורה יושב כשגבו סמוך על כר וסגנו עומד ומנופף שוט קטן. בהיכנסו לכתה פסקו התלמידים מקריאתם ועמדו הם ומוריהם וברכוננו לשלום... עפ"י בקשתו יושבים כולם. כולם נחמדים ונקיים מאוד ו"סימניהם" המסולסלים משוים מראה

בית הספר היהודי המתוקן בצנעא (מתוך: יהודי תימן הסטוריה, חברה, תרבות - כרך ג. בת ציון עראקי קלורמן האונ' הפתוחה).

בשנת 1910 נפתח סוף סוף ה"מכתב" - בי"ס עותמאני יסודי עבור ילדי תימן. ההשפעה התורכית על התכנים הנלמדים בביה"ס בלטה בעיקר בשפת הלימוד ובלבוש. הקמת ביה"ס תאמה את מדיניות השלטון העות'מאני מתוך מגמה להבליט ולהתרכז סביב התרבות התורכית כולל מרכיביה המודרניים ובעקיפין ליצור נאמנות לשלטון המרכזי שבקושטא.

ביה"ס העות'מאני-יהודי נפתח ברובע היהודי בשני חדרים ששכרו הרשויות. כאמור הרב יחיא קאפח מונה למנהל ביה"ס ובנוסף לימד עברית, ערבית ולימודי דת. בנו דוד מונה לעוזרו ובנוסף מונה מורה תורכי להוראת השפה התורכית.

הממשלה ממנה את כל הוצאות ביה"ס והלימודים בו היו חינם. כחודשיים לאחר פתיחת ביה"ס ביקר בו שליח כ"ח מר יום טוב צמח שהיה מהמנהלים הבולטים ברשת החינוך של כ"ח העולמית. להלן תיאוריו:

היטב. ולתקופת השנה באו הבוחנים מאת הממשלה והסדירו הילדים את לימודם בשפה התורכית והראו להם כתיבתם. ויראו הבוחנים את כשרונותם מתנוססת בלימודים, ויהללו אותם כי משכילים הם! גם הבוחנים העברים באו למחרת והסדירו הילדים לפנייהם את לימודיהם בעברית ובערבית וימצאו חן בעיניהם בכשרון לימודיהם ויהללו אותם."

לבסוף נצטט כאן מעדותו ומזיכרונו של אחד מתלמידי המכתב החדש: "היינו שתי כתות ובכל אחת בערך 25 תלמידים

הגדולים לבדם והקטנים לבדם, בשני חדרים נפרדים. למדנו בעיקר שפה ערבית ותורת החשבון, אך לא עזבנו את קריאת התורה. למורי לא היה שוט כלשאר המחנכים, אלא דברי נועם בהם הסביר את דברו והוכיח את תוכחתו לתלמידים הלבושים יפה והנקיים. פעמיים שלוש בשבוע בשעות אחר הצהריים ערך המורי טיול בן שעתיים לתלמידים עד מחוץ לחומת העיר. הלכנו בשורות ובסדר מופתי. המורי לימד אותנו דרכי מוסר והיאך לכתוב מכתבים לקרובנו בכתב ובלשון עברית. הוא היה מחנך למופת" (הכוונה למארי יחיא קאפח). אין ספק שהייתה זו מהפכה של ממש במערכת החינוך

מקורי להדרת פניהם.... הם מתחילים לכתוב ערבית ומפטפטים בתורכית.... מורה התורכית מלמדם קריאה ומכריחם ללמוד בע"פ רשימת מילים ארוכה... הם מתלהבים מלימוד החשבון, הגיאוגרפיה והמדעים השונים."

הלימודים במכתב החדש ציינו, הן לדעת יום טוב צמח והן לדעת יבנאלי שביקר שם בשנה השנייה, תקופה חדשה לגמרי בחייהם של הילדים. התלמידים למדו לימודי חול וגם אימצו, בעידודו של המורה התורכי, את הלבוש החיצוני התורכי, שהיה לבוש אירופאי. אחדים אף קיצצו את הפיאות ואחרים הסתירום בכיסוי ראשם. לבוש הילדים היה מעין תלבושת אחידה. גורמים שונים בקהילה היהודית ראו בדפוסית התנהגות חדשנית ומודרנית זו כפריצת גדר, לזלזול בדת ונטישת המסורת המקובלת.

לעומת ההדגשים של יבנאלי ויום טוב על לימודי החול, בא דיווחו של הרב קאפח ומדגיש בעיקר את לימודי הקודש. כך כתב הרב קאפח בהקדמתו לחיבורו "מלחמות ה'": "ומעת אשר פתחה הממשלה את ביה"ס היו הילדים לומדים מקרא ותרגומיו, אונקלוס ורס"ג, משנה והרמב"ם, ודקדוק ופירוש המילות. הכל נעשה על נכון, לימוד התורה, נביאים וכתובים בפירוש ברור, ספר דקדוק לשון הקודש! ולימוד השפה התורכית ע"י המלמד התורכי.... והרגלנום לדבר זה עם זה בשפה העברית והתורכית כדי שיהיו מורגלים בפיהם

דמויות מופת בעדות ישראל

מאת: דוד חוברי

חכמים בני המאה ה-19-20

מתוך: ש. גמליאל, חכמי היהודים בתימן ומתוך ע. קורח, סערת תימן

כי חל שיפור זמני במצב והוא מונה לחכם באשי. בשנת 1881 היה מראשי המעודדים לעליה המפורסמת לארץ.

היה בקי מאוד בפסקי הרמב"ם עפ"י כתבי יד עתיקים והיה נאמן להם ופחות לספרי הד"פוס. שלט בקהילה היהודית ביד רמה וכו' לם כבדוהו ויראו ממנו. ר' יעקב ספיר הכירו היטב ואף התארח בביתו והוא כותב עליו בספרו: "חכם גדול בתורה

וביראה ובחכמת הקבלה, וגם מידיעות הנהגת העולם ומסדרי דרך ארץ והנעשה על פני תבל... אעפ"י שרחוק הוא מתורכיה ומאירופה... והוא מתנהג בסלסול רבנות כראוי לאיש גדול היושב על כסא דין לכל הארץ הזאת" (תימן). אין ספק שר' סליימאן בן יוסף קארה הטביע את חותמו המובהק בתולדות יהודי תימן במהלך המאה ה-19.

נולד בשנת 1804 ונפטר בשנת 1889. היה אב ב"ד של צנעא במשך 40 שנה. שירת גם כחכם באשי ראשון של יהדות תימן. אביו נמנה על חכמי בית דינו של המהרי"ץ ומת למידי המובהקים. גם אביו שימש כאב ב"ד במשך 37 שנה. לאחר פטירתו בשנת 1849 נתבקש בנו לרשת את מקומו. מאז ועד יום מותו כיהן בתפקידו הקשה והשווק באחת מהתקופות הקשות ביותר בתולדות יהודי תימן. ימי תחילת כהונתו התאפיינו בחוסר יציבות שילטונית מצד ההנהגה המקומית והדבר השפיע במישרין על חיי היהודים. בגלל המצב הקשה רבים ברחו מצנעא ואף הוא נאלץ להעתיק את מקום מגוריו לקריית אל קאבל הסמוכה. ובין השנים 1859 עד 1872 במשך 13 שנה היה בגלות. את מקומו בצנעא המוכה והנצורה מילא ר' חיים קורח עליו נספר בעתיד. עם הכיבוש התור-

יחד שבטי ישראל

סיפורי עליה אותנטיים

רחל עמדה מול תמונת סבתא עדינה התלויה במטבח, מביטה בעיניים החכמות שנשקפו מהמסגרת החומה. כמעט יכלה להריח את ריח החלות הטריות שסבתא הייתה אופה בכל יום שישי בביתם הקטן בשכונת הבוכרים בירושלים.

"כל שישי", נזכרה אמה שרה, "סבתא עדינה הייתה קמה עם שחר, מכינה את הבצק ומתפללת עליו. 'הבצק הוא כמו החיים', תמיד אמרה, 'צריך לתת לו זמן להתפתח, להתרומם, לנשום'." בימים ההם, בבית האבן הירושלמי, הריח היה מתפשט בסמטאות הצרות, מושך שכנים לבקר "רק לטעום" מהמאפים המתוקים.

בת ארבע הייתה רחל כשעלתה עם משפחתה מבוכרה בשנות החמישים. היא זכרה את המראות הראשונים של הארץ - את השמיים הבהירים, את האוטובוסים הישנים שהובילו אותם למעברה בפרדס-חנה, את הצריף הדחוס שחלקו עם משפחה נוספת.

"לא היה קל", סיפר אביה יעקב בקולו העמוק. "הבאנו איתנו רק מזוודה אחת ובה הטלית של אבא, המנורה הכסופה של אמא, וספר תהילים ישן. אבל הבאנו גם את התפילות, את השירים, ואת החלום שעבר במשפחתנו מדור לדור."

במטבח הקטן בדירתם החדשה בירושלים, סבתא עדינה לימדה את רחל את סודות המטבח הבוכרי. "הסמבוסק", הסבירה בסבלנות, "צריך לקפל בדיוק כך, שבע פעמים, כנגד שבע הברכות." אצבעותיה המיומנות של הסבתא עבדו במהירות על

הבצק הדק, ממלאות, מקפלות, חותמות את הקצוות בתנועות מדויקות שעברו במשפחה דורות רבים.

בבית הספר, רחל התמודדה עם השפה העברית שנשמעה מוזרה באוזניה. בהפסקות, הילדים היו מחליפים ביניהם אוכל - היא הביאה גוש חלווה מבושם בהל, וקיבלה לחמנייה עם שוקולד משרה הפולנייה ופיתה עם זעתר מחסן. "כך", היה אומר המורה לאזרחות, "נוצרת האחדות של עם ישראל - כל שבט מביא את מנהגיו, את טעמיו, ויחד יוצרים פסיפס מופלא."

בלילות החורף הירושלמיים, כשהרוח הקרה חדרה דרך חרכי החלונות, סבא מרדכי היה מספר על החיים בבוכרה. "היינו קהילה מלוכדת", אמר בגאווה שקטה, "עם מסורת עשירה שנשמרה בקפידה מאות שנים. בכל שבת היינו מתכנסים בבית הכנסת העתיק, והקירות היו רועדים מהניגונים שלנו."

מארון העץ המגולף, סבא היה מוציא בזהירות גביע כסף עתיק עם עיטורים מסובכים. "גביע זה", אמר ברטט, "היה שייך לסבא-רבא שלי. בכל ליל הסדר, היינו ממלאים אותו ביין ומניחים לנביא אליהו. וכשהיינו שרים 'לשנה הבאה בירושלים', הדמעות היו זולגות מעיני כולם. והנה, הגשמנו את החלום."

ככל שגדלה, רחל החלה להבין את עומק המסע של משפחתה. בערבי חג, כשהיו מתאספים סביב השולחן, אביה היה מוסיף לסיפורי המועדים גם את סיפור העלייה שלהם. "זו גם יציאת מצרים שלנו", היה אומר בקול נרגש, "זו גם הגאולה שלנו. כל יהודי שעולה לארץ אבותיו הוא חלק מהגאולה המתמשכת של עמנו."

בערב אחד, כשרחל כבר הייתה מורה בבית ספר, היא התיישבה ליד אביה הזקן. "אבא", שאלה, "מה נתן לכם את הכוח לעזוב הכל ולעלות לארץ לא מוכרת?"

יעקב השתהה לרגע, עיניו נעוצות במרחק. "הזיכרון," אמר לבסוף. "הזיכרון והתקווה. זכרנו תמיד שאנחנו חלק משרשרת ארוכה, וקיווינו שהחוליה שלנו תהיה חזקה מספיק כדי להעביר את השרשרת הלאה."

בליל שבת חגיגי, כשכל המשפחה התאספה לארוחה, רחל הביאה את בתה הקטנה, מיכל, והושיבה אותה ליד סבתא עדינה בת השמונים וחמש. הזקנה ליטפה את פניה של הילדה בידיים רועדות.

"רואה את החלות האלה?" אמרה בקול רך. "הן לא רק לחם. הן סיפור של עם שלם, סיפור של משפחה שלמה. כל קליעה בחלה היא כמו דור במשפחה, מחובר לקודמו, מוביל לבא אחריו."

רחל הביטה בשלוש הדורות של נשים - סבתא, אמא ובת - וחשה התרגשות עמוקה. באותו רגע, הזמן כמו התקפל על עצמו, והיא ראתה את הרצף הבלתי נפסק - מסבתא רבתא בסמרקנד, דרך המסע לארץ ישראל, ועד למיכל הקטנה. ידעה שאותה אמונה, אותה מסירות, אותו חיבור עמוק למסורת, ממשיכים לחיות.

אותו לילה, כשהשכיבה את מיכל לישון, רחל ליטפה את שיערה השחור של בתה ולחשה: "המורשת שלנו היא כמו אש קטנה, ילדתי. לפעמים היא נראית חלשה, אבל היא לעולם לא כבה. תפקידך לשמור עליה דולקת, ויום אחד להעביר אותה הלאה."

מחלון הבית נשקפו אורות ירושלים. רוח קלה נשאה את ריח הגשם הראשון ואת ניחוח עצי הברוש. רחל נשמה עמוק את האוויר הירושלמי. זה היה הריח של בית, של שייכות, של מסע שהחל לפני דורות רבים ועדיין נמשך. היא ידעה שסיפורה של משפחתה הוא רק פרק אחד בסיפור הגדול של עם ישראל - סיפור של גלות וגאולה, של זיכרון ותקווה, של מסורת שמתחדשת בכל דור ודור.

בַּר יוֹחָאִי יסוד עולם

יום למערה ברה, משם האור לו זרח,
הציץ ציץ וגם פרח, וגדלו המלך.
בר יוחאי יסוד עולם...

יצק מים אשריהו, על ידי אליהו, כל
סוד נפלא הורהו, כי כן צוה המלך.
בר יוחאי יסוד עולם...

עבודה זו תפלה, היא העלה למעלה,
את סודותיה גלה, כי כן יסד המלך.
בר יוחאי יסוד עולם...

קדשת שבת קדש וסוד מועד וחדש,
גלה וגם סוד קדיש, ברב עם הדרת
מלך.

בר יוחאי יסוד עולם...
ברכות בסוד נפלא, גלה אותם

בר יוחאי יסוד עולם, בו בחר מלך
עולם, בזכותו עומד עולם, עד בא בן
דוד מלך.

אשרי חלקו ואשרי כל חבריו, אשרי
הוגי אמריו, מעדני המלך.

בר יוחאי יסוד עולם, בו בחר מלך
עולם, בזכותו עומד עולם, עד בא בן
דוד מלך.

נגלה לו סוד הנטמן, אשר נגלה
להימן, הוא בביתו נאמן, בכל גנזי
המלך.

בר יוחאי יסוד עולם...

להאזנה
לפיוט
בנעימה
סרקו את
הקוד:

בר יוחאי יסוד עולם...

ראו יום פטירתו, הוא נקרא חתנתו,
בו נכנס לחפתו, גנת ביתן המלך.

בר יוחאי יסוד עולם...

את קול שמחה ורנה, נשמע בשמי
מענה, צאינה גם ראינה בנות ציון
המלך.

בר יוחאי יסוד עולם...

חדוה ושמחה רבה, שעשוע ואהבה,
עת בא לעולם הבא, אל תוך חצר
המלך.

בר יוחאי יסוד עולם...

זה היום ל"ג לעומר, נחלל בו נזמר, על
קדוש זה נאמר, שירו שיר אל המלך.

בר יוחאי יסוד עולם...

קולי יערב לך כמו שי לפניך, קדש
בגך בכרך, מהר למקדש המלך.

בר יוחאי יסוד עולם, בו בחר מלך
עולם, בזכותו עומד עולם, עד בא בן
דוד מלך.

והפלא, הכל לעטר כלה, אל בית
המלך.

בר יוחאי יסוד עולם...

אות ברית ציצת ואות, תפלין
הנוראות, הנה בהם נפלאות, חן
בעיני המלך.

בר יוחאי יסוד עולם...

בסוד הסופר חתם, אות ברית טמון
נסתם, הכל ביזר נחתם, בטבעת
המלך.

בר יוחאי יסוד עולם...

יחד כל מצות תורה, גלה סודם
והורה, הכל נחתם בכרירה, בחותם
המלך.

בר יוחאי יסוד עולם...

חבר כל העולמות, ויחד כל השמות,
ותקן הנשמות, לבוא אל בית המלך.

בר יוחאי יסוד עולם...

צדק ושלום נשקו, חסד ואמת דבקו
על ידו נתמתקו, ונחה חמת המלך.

בר יוחאי יסוד עולם...

יחד את השכינה, קשטה והכינה, כל
מעשיו אמונה, טוב בעיני המלך.

הפינה לצעירים

תפוזרת ספירת העומר

א	ז	ע	ו	מ	ר	ס	ל
י	י	א	ט	י	ש	פ	ג
י	כ	ב	י	ר	ב	י	ב
ר	ר	י	מ	ו	י	ר	ע
ט	ו	ב	נ	נ	נ	ה	ו
י	נ	מ	נ	ה	ב	ס	מ
ע	צ	מ	א	ו	ת	כ	ר
פ	ס	ח	ש	נ	י	ע	ו

אייר/ פסח שני/ זיכרון/ עצמאות/ ספירה
 עומר/ לג בעומר/ אביב/ רשב"י/ מירון

ספרים

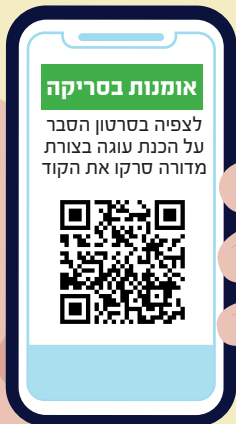
איתנו נמצאים בימי ספירת העומר. ימים שהיו ארוכים להיות ימים שמחים ומתגלים בה מתכוננים לעת תורה. ימים שבין פסח לשבועות.

הימים האלו הפכו לימי אבלות בגלל מותם של תלמידי רבי עקיבא. יש שאומרים שהם מתו בגלל שלא נהגו כבוד זה בזה, אך יש גם מי שאומרים שהם מתו בקרב בטרד בר כוכבא. בימי הרמאים.

השנה בימים אלו, וכמובן גם ביום הזיכרון - נזכור את הנובלים ההויים כל כך שמתו במחמה. כמו אז גם היום גבורינו נאמנים כדי להבוא ישועה לעם ישראל ואלו ישראלים. נתקבל שבשנה הבאה לא יתווספו תלמי נוספים שנצטרך לזיין ביום הזיכרון ונתגלג את יום הוצאות בלב שלם ושמה ונצבה לגאולה שמינה בה ימי האבלות שבין פסח לשבועות ישובו להיות ימים מתגלים ומשמים.

ימים שהם נביא ביכורים לבית המקדש ונשמח בתבואה החדשה ובגריחה המגיעה לעולם.

הפינה הזו היא בשבילכם, ואני רוצים שתכתבו לנו על מה מעניין אתכם שנכתוב כאן בעלונים הבאים. אתם יותר ממוזמנים לכתוב לנו למייל: edotlyeladim@gmail.com

אומנות בסריקה

לצפיה בסרטון הסבר על הכנת עוגה בצורת מדורה סרקו את הקוד

